مقـــالات

سیاست خارجی حزب عدالت و توسعه ترکیه در آسیای مرکزی و قفقاز

شبنم چادری/ دانشجوی کارشناسی ارشد روابط بین الملل علامه طباطبایی / عضو انجمن علمی مطالعات جهان

ترکیه با استفاده از قدرت نرم توانست در منطقه قفقاز نقش موثری ایفا کند

تا پیش از روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه در ترکیه سیاست کلی این کشور در منطقه قفقاز مبتنی بر ارزشهای سکولاریستی و نگاه پان ترکیستی(بخصوص در قبال آذربایجان و ارمنستان) بود اما با به قدرت رسیدن حزب عدالت و توسعه در۲۰۰۲ و تحت تاثیر نظریات داود اغلو، اصلاحات و تغییراتی در این زمینه حادث شد که موجبات ارتقاء هرچه بیشتر سطح روابط اقتصادی وسیاسی با کشورهای این منطقه را فراهم آورد. به اعتقاد آنها ترکیه باید به عنوان یک بازیگر زبده‌ی منطقه‌ی نقش پر رنگ تری در خاورمیانه، شمال آفریقا ومنطقه‌ی قفقاز ایفا کند.

گسترش روابط اقتصادی و سیاسی با کشورهای آسیای مرکزی وقفقاز

ترکیه برای تبدیل شدن به قدرت منطقه‌ی چه به لحاظ سیاسی و چه اقتصادی نیاز به انرژی و بازارهای اقتصادی موجود در این منطقه داشته و با تکیه بر سیاست تنش صفر با همسایگان، دیپلماسی اقتصادی و وجهه‌ی‌اسلامی و دموکراتیک خود سعی در گسترش مناسبات و تاثیر گذاری در کشورهای این منطقه را دارد. و به همین دلیل علی رغم اختلافات دیرین ایدئولوژیکی با روسیه، اما هنوز بعد از آلمان، ترکیه بزرگترین خریدار گاز این کشور است و اکنون هم با توجه به تقابل این دوکشور در سوریه "تانرییلدیز" وزیرانرژی ومنابع طبیعی ترکیه اظهارداشت است: میان ترکیه وروسیه به خاطرمسائل سوریه،درزمینه انرژی مشکلی پیش نخواهدآمد.

علاوه بر این ترکیه با ایفای نقش موثر در احداث خطوط انرژی این منطقه به اروپا از جمله کوبا-تفلیس-جیهان میتواند ضمن بهره‌مندی از منفعت اقتصادی گامی در جهت رسیدن به اتحادیه‌ی اروپا بردارد.همین طور در راستای توسعه ی روابط تجاری در این منطقه دست به سرمایه گذاری و حمایت از تجار و سرمایه گذاران بخش خصوصی در زمینه های مختلف از جمله احداث فرودگاه،انرژی، نساجی، رسانه های گروهی و ارتباطی و حتی شرکت های نظامی زده است(به طور مثال حدود ۱۲۶۷شرکت ترکیه‌ی تنها در آذربایجان به ثبت رسیده است)ضمن اینکه این امر تا حد زیادی توانسته به حل مشکل بیکاری در ترکیه کمک کند.

در مورد ارمنستان که بیشترین مشکل را در منطقه با ترکیه دارد، باید خاطر نشان کرد که گرچه هنوز روابط و. مناسبات دلخواه ما بین این دو برقرار نیست اما میتوان به گام های موثری که در دولت اخیردر این زمینه برداشته شده اشاره کرد به برگزاری نشست های علمی مشترک، تبادل دانشجو و توافق بر سر پاکسازیولایروبی« آریاچای-آخوریان» وپیمان زوریخ(نخستین پیمانی که پس ازیک قرن خصومت میان ترکیه وارمنستان امضاءشد).

در مجموع تغییر نگاه و دیدکاربردی که ترکیه به این منطقه به‌خصوص پس از روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه داشت بیشتر اقتصادی بود و با سرمایه گذاری و توسعه روابط تجاری نه نتها سود اقتصادی فراوانی نصیب خود کرده، بلکه قدرت تاثیر گذاری بیشتری هم بدست آورد، ضمن اینکه با کنار گذاشتن دیدگاه رادیکال پان ترکیستی به این مناطق توانست بر برخی از اختلافات خود با همسایگانش با سهولت بیشتری فائق آید و بیشتر بر اساس منافع ملی عمل کند و برخلاف گذشته سعی کرد با استفاده از قدرت نرم و نشان دادن خود به عنوان کشوری دموکراتیک و مسلمان، حتی نیروهایاسلامی که از بعد فروپاشی شوروی در این منطقه وجود دارند را نیز به سمت خود جلب کند .